

Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi: Arnavutluk İçin Bir Yaklaşım*

Library and Information Science Education: An Approach to Albania

Elsa Bitri**

Öz

Bu çalışma Arnavutluk için Kütüphane ve Bilgibilim (KBB) alanında dünya gelişmelerine paralel olarak üniversite düzeyinde uygulanabilir bir eğitim programı önerisi sunmayı amaçlamaktadır. KBB alanı diğer alanlar gibi bilimsel ve teknolojik gelişmelerden derinden etkilenmiştir. Gelişim-eğitim etkileşimi kendini eğitim programlarındaki değişikliklere de yansıtılmaktadır. Teknolojik ve bilimsel değişimlerin eğitimi çok derinden etkilediği bir dönemde ancak profesyonel gelişmeleri ve yerel gereksinimleri kuşatacak esnek ve genel bir yaklaşım önerilebilir. Çalışmada betimleme yöntemi kullanılmış, veri toplamak için Arnavutluk'ta farklı türden kütüphanelerde çalışan 94 kütüphaneciye ve 6 eğitime anket uygulanmıştır. Betimlenen veriler ışığında, Arnavutluk için lisans düzeyinde bir KBB eğitiminin istendiği ve hatta gerektiği sonucuna varılmıştır. Çalışmanın sonucunda Arnavutluk için kavramsal bir KBB eğitimi yaklaşımı önerilmiştir. Bu yaklaşım bilgi kaynakları, bilginin düzenlenmesi, bilgi kullanıcıları ve iletişim, araştırma, kuram ve felsefe, sistemler ve bilgi teknolojileri, yönetim ve diğer disiplinler konular olmak üzere sekiz temel öğeden/ konu alanından oluşmaktadır.

Anahtar Sözcükler: *kütüphane ve bilgibilim eğitimi, Arnavutluk'ta kütüphanecilik, Arnavutluk'ta kütüphane ve bilgibilim eğitimi*

Abstract

This study aims to develop and suggest to Albania an applicable academic-level Library and Information Science (LIS) educational program approach parallel to world developments in this aspect. Scientific and technological developments have deeply impacted LIS field. The development-education interaction has reflected even in the curriculum changes. In an era where scientific and technological changes can deeply affect education merely a flexible and general approach that could place professional developments and local characteristics of the country could be suggested. A descriptive method was used and a survey questionnaire was applied to 94 librarians from different types of libraries and 6 educators. From the questionnaires it was concluded that a LIS education in a university level is needed in the country. As conclusion this study suggested a conceptual educational approach regarding LIS education. This approach is comprised of eight general modules/subject areas such as information resources, information organization, information users and communication, research, theory and philosophy, systems and information technology management, and other disciplines.

Keywords: *library and information science education, librarianship in Albania, library and information science education in Albania*

* Bu makale, yazarın *Kütüphane ve bilgi bilim eğitimi: Arnavutluk için bir yaklaşım* başlıklı yüksek lisans tezinden (2012) uyarlanmıştır.

**Öğr. Gör. Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. e-posta: ebitri@kastamonu.edu.tr

Giriş

Doğru bilginin toplanmasından en uygun biçimde kullanıcıya ulaşmasına kadarki süreç özel eğitim ile yetiştirilmiş bilgi profesyonelleri sayesinde gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla, kütüphane ve bilgi profesyonellerinin aldığı eğitimin niteliği çok önem taşımaktadır.

Bir yanda gelişmeler karşısında sürekli yenilenen kütüphanecilik ve bilgi profesyoneli profili varken, öte yanda üniversite düzeyinde kütüphanecilik ve bilgibilim eğitimi olmayan bir ülke (Arnavutluk) vardır. Bu çalışmanın amacı, Arnavutluk için dünyadaki profesyonel gelişmelere paralel, ülkenin kütüphane ve bilgi profesyonellerini yetiştirecek bir kütüphane ve bilgibilim (KBB) eğitimi yaklaşımını önermektir.

Eğitim programları ve modelleri, ülkenin sosyo-ekonomik, kültürel, siyasi ve eğitim dokusuna göre ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilir. Bir ülke için herhangi bir eğitsel yaklaşım sunmadan önce birtakım ulusal öğeler kapsamında o ülkenin yapısını tanımak ve ortaya koymak gerekir.

Arnavutluk'ta Sosyo-Ekonomik Yaşam ve Eğitim

Arnavutluk Cumhuriyeti, yüzölçümü 28.748 km² olan bir Balkan ülkesidir (Kabo, 1990, s. 35). 1 Ocak 2010 yılı tahminlerine göre 3.195.000 kişiden oluşan bir nüfusa sahiptir. 717.291 kişilik nüfusu ile en büyük şehir başkent Tiran'dır (Republika e Shqipërisë Instituti i Statistikave [INSTAT], 2010, s.9)¹. Arnavutluk 2009 yılında AB aday ülke (Ministria e Puneve te Jashtme, 2010) üyesi olmuştur. AB üyeliği çalışmaları çerçevesinde, hukuk sisteminden ekonomi, kültür, eğitim, araştırma ve diğer alanların politikalarına kadar değişiklikler oluşturulmaya başlanmıştır.

Batı Akdeniz'den Balkanlar ve Asya'ya geçen kısa yolların kesiştiği yer olan Arnavutluk, coğrafi konumu nedeniyle stratejik bir öneme sahiptir. Ülke, tarih boyunca farklı ülkelerin ve imparatorlukların işgaline uğramıştır (Akademia e Shkencave e Shqipërisë [ASH], 2002; Duka, 2009; Ministria e Puneve te Jashtme, 2010; Albania, 2012).

Arnavutluk kültürünün tarihsel gelişimine bakıldığında yakın ve uzak, batı ve doğu, antik ve modern uygarlıkların, izleri görülür. Ancak komünizm döneminde diğer toplumlara karşı kapalı bir süreç yaşanması nedeniyle uzun süren izalosyonun etkisinde kalan Arnavutluk, demokrasiye geçişle birlikte hızla batıya, batı kültürüne, hatta eurokültüre (Avrupa kültürü) (Uruçi, 2001, ss. 12-13) yönelir.

Eğitim, bir ülkenin en önemli göstergelerinden, en önemli sorumluluklarındanıdır. 2010 yılı istatistiklerine göre Arnavutluk Yüksek Öğretim Sistemi 11'i devlet olmak üzere 45 üniversite ve 3 yüksekokuldan (INSTAT, 2010) oluşmaktadır. Üniversite öncesi eğitim, ücretsiz ve zorunlu 9 yıllık temel eğitim ile 3 yıllık lise (5+4+3) eğitimi sistemine göre yürütülmektedir. Üniversiteler ağırlıklı olarak başkent Tiran'da bulunmakla birlikte diğer illerde de devlet üniversiteleri bulunmaktadır (INSTAT, 2010; Ministria e Arsimit dhe Shkences [MASH], 2010). 2008 yılı istatistiklerine göre okuryazarlık %96.5 oranındadır (National Human Development Report [NHDR], 2010, s. 66; INSTAT, 2010).

Arnavutluk 2003 yılında resmi olarak Bologna Sürecine katılmıştır. Eğitimin yetersizliğinden dolayı birçok öğrenci eğitimini ülke dışında görmeyi tercih etmektedir. Son yıllarda eğitim için ülke dışına giden öğrenci sayısının %200 oranında arttığı belirtilmektedir (Hoxha, 2003, s. 73). Ancak Arnavutluk eğitim sistemi henüz tamamıyla Bologna Sürecine uyarlanmış değildir (European Commission TEMPUS, 2010, s. 2).

Ülkenin ekonomisi ağırlıklı olarak hizmet (% 47.1) ve tarım (% 18.5) sektörüne dayanmaktadır (INSTAT, 2010, s. 25). Yabancı kaynaklara göre Arnavutluk üretiminde ve iş piyasasında önemli bir yeri olan etkenlerden birisi de kayıt dışı ekonomidir (Bertelsmann Transformation Index, 2003, s. 7; World Bank, 2006, s. 53). Eurostat'ın 2010 yılında dünya ülkelerinin ekonomi düzeyi ile ilgili istatistiklerinde, kişi başına düşen gelir düzeyi ölçülmüştür. Sayılarla ifade edilecek olursa, bu durum 100 üzerinden 28 puan ile değerlendirilmiştir. Buna göre, Arnavutluk'ta ülke ekonomisi dolayısıyla yaşam standardı, beklentinin çok altında kalmaktadır (Eurostat, 2011).

¹ NATO, AB, Arnavutluk Dışişleri Bakanlığı, INSTAT'ın farklı kaynakları ve kitap veya makale biçiminde kaynaklar Arnavutluk'un nüfusunu 3,6 milyon ve üzeri şeklinde göstermektedir.

Arnavutluk, son yıllarda Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) sektöründe gelişmeler kaydetmiştir. Arnavutluk, BİT alanında gerek altyapı gerek donanım açısından Avrupa ortalamasının gerisinde kalmaktadır (USAID, 2011, s. 2; Agjencia Kombetare e Shoqerise se Informacionit [AKSHI], 2012, s. 13).

Arnavutluk'ta Kütüphaneler

Her ülkenin kendi kütüphane tarihi vardır. Arnavutluk'taki kütüphaneler görece yeni olsa da ülkedeki kütüphanecilik geleneği oldukça eskidir.

Arnavutluk'ta kütüphane tarihi, M.Ö. dördüncü yüzyılda Apollonia ve *Dyrrahium* (Dures), Lezhe, Berat vb. kentlerde bulunan kodeks ve elyazmalarına kadar götürülür. M.Ö. birinci yüzyılda da Finici kent kütüphanesi dönemin önemli örneklerinden sayılmaktadır. M.S. ikinci ve üçüncü yüzyıllarda dinsel kurumlar yanında elyazmalarının, Grek ve Latin klasiklerinin saklandığı ve korunduğu kütüphaneler kurulmaya başlanmıştır. Ortaçağ döneminde Arnavut prenslerin ve diğer yüksek konumlu kişi ve kurumların dönemin bilim/bilgi dili olan Latince, Yunanca ve Slavca belgelere sahip olduğu ve bunların yanında da ilgili kütüphaneler bulunduğuna ilişkin kanıtlar vardır (Buda, 1985, ss. 94-95).

Arnavutluk'ta, kütüphanelerin işleyişi 20. yüzyılın başında, ülkenin bağımsızlığının ilan edilmesinden sonra (29 Kasım 1912) başlamıştır. Ancak, 1990'lı yılların siyasi ve ekonomik değişimi, diğer Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Arnavutluk'un da kültürel ve dolayısıyla kütüphanecilik alanını derinden etkilemiştir. Bütçe yetersizliği, yeni reformlar nedeniyle personel sayısında azalma, personel eğitiminin yetersizliği, vb. engellerle karşılaşılan kütüphanelerin çoğu geçici olarak kapanma yoluna girmiştir. 1997 yılında ülkede yaşanan kaos sonucunda kimi kütüphaneler yakılmış, kimileri ise ev ortamına dönüştürülmüştür (Observatori rreth praktikave ..., 2006, s. 6).

Ülke ekonomisinin olumsuz koşulları kütüphanelere yatırım yapmayı engellemektedir. Yurtdışından kimi kurumların bağışları ve yabancı yatırımları bir ölçüde de olsa kütüphanelere olumlu yönde katkı sağlamaktadır (Council for Cultural CO-Operation. Culture Comitte [CC-CULT], 2000, ss. 57-58; IFLA/FAIFE, 2000, s. 4; Tato, 2010).

Dermesi bir milyonu aşan Arnavutluk Milli Kütüphanesi, geleneksel milli kütüphanelerin tüm işlevlerini gerçekleştirir; yazılı kültür mirasının korunduğu ve restorasyonun da gerçekleştirildiği; derleme yasasına bağlı olarak da ülkede yayınlanan her yayından beş kopya alındığı; 1997 yılından beri Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN) ve "yayında kataloglama" (CIP) bilgisinin hazırlandığı önemli bir merkezdir. 1969 yılından bu yana ülkedeki kütüphanecilerin yetiştirilmesinden; kütüphane ve bilgibilimi alanlarında bilimsel gelişmeleri izlemekten ve bu yönde ülkedeki yeni uygulamalardan sorumlu olan bir araştırma merkezidir (Buzo ve diğerleri, 1998, CC-CULT, 2000, ss. 24-28; Observatori rreth praktikave ..., 2006, s. 11; Bevapi, 2009, s. 77). Yaklaşık 105 çalışanı bulunan kütüphanede, her yıl yaklaşık 3000 yeni kitap dermeye eklenmektedir (Compedium, 2011; Biblioteka Kombetare, 2010).

Üniversite kütüphaneleri dermelerinde toplam 1.000.000'dan fazla materyal bulunmakta, 120'ye yakın kütüphaneci çalışmaktadır. Çeşitli Avrupa projelerine katılarak bilgisayar ve kütüphane yazılımları ile donanımlarını elde etme fırsatı bulunmaktadır (Observatori rreth praktikave ..., 2006, s. 10; Buzo ve diğerleri, 1998, ss.26-28). Üniversite kütüphanelerinin birçoğu, kütüphane içinde otomasyona dayalı hizmetler sunarken (Domi, 2006, s. 54), web üzerinden henüz hizmet sunamamaktadır.

Arnavutluk'ta 46 halk kütüphanesi bulunmaktadır. Bu kütüphanelerin toplam kütüphane materyal sayısı yaklaşık 2.670.000'dir. Kimi halk kütüphaneleri ile birlikte aynı binada, kimi ise ayrı binada hizmet sunan 15 çocuk kütüphanesi bulunmaktadır. Ülkedeki tüm halk kütüphanelerinde yaklaşık 146 kütüphanecinin çalıştığı belirtilmektedir (Observatori rreth praktikave ..., 2006, s. 14; Bevapi, 2009, s. 79).

Halk kütüphaneleri 2006 yılında çıkan 9616 sayılı "Arnavutluk Kitap Yasası"nın 42. maddesine göre "bağlı olduğu ilde yayınlanan her kitaptan beş kopyasını ücretsiz alma hakkına sahiptir". Ancak bugüne kadar sağladıkları materyallerin bu yasa sayesinde sağlandığı söylenemez (Novati, 1999). Yayınevlerinin genellikle başkentte yerleşmiş olması ve yasanın gerektiği gibi yerine getirilmemesi nedeniyle başkent dışındaki halk kütüphanelerinin dermesi daha yavaş

gelişmektedir. Halk kütüphaneleri yeni yeni otomasyon sistemine geçmeye başlamıştır ve henüz tamamıyla internet ile donatılmış değildir (Robinson ve Vozga, 2010, s. 776).

Arnavutluk ilk ve ortaokullarının hepsinde kütüphane bulunmamaktadır. Kütüphanesi bulunan okullarda da derme en çok 5.000 kadardır. Okul kütüphaneleri öğretmenler tarafından yönetilmektedir (Buzo ve diğerleri, 1998, s. 37; Novati, 1999; Bevapi, 2009, s. 82).

Ülkede 100'den fazla özel kütüphane olduğu belirtilmektedir (Ministria e Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve, 2010; Xhaja, 2001, s. 5), ancak 1997 yılında birçok resmi kurumun kapatılması sırasında pek çok kurum kütüphanesi de kapatılmıştır. Şu anda ülkede yaklaşık 35 özel araştırma kütüphanesi bulunmaktadır. Herhangi bir kamu kuruluşuna bağlı olmayan bu kütüphaneler, toplam 600.000'den fazla kütüphane materyali bulundurmakta, derme açısından küçük, kuruluş tarihleri açısından da görece genç kütüphanelerdir (Xhaja, 2001 ; Observatori rreth praktikave ..., 2006, s. 11; Ministria e Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve, 2010). Bu tür kütüphanelerde genellikle Milli Kütüphane'de kütüphanecilik eğitimi almış kişiler çalışmaktadır.

Yayınevlerinin özelleştirilmesi, ulusal strateji ve politik desteğin eksikliği, yavaş gelişen ekonomik koşullar, mesleki eğitim almış personelin eksikliği, yetersiz bina ve fiziksel koşullar, bilgisayar ağı eksikliği ve imaj eksikliği Arnavutluk'taki kütüphaneleri olumsuz yönde etkileyen temel sorunlar arasındadır (IFLA/ FAIFE, 2000, s. 4; Davies ve Vozga, 2007, ss. 5-6). Artan bilgi gereksinimleri karşısında, ülkenin kütüphaneleri henüz uluslararası standartlara -gerek materyal sayısı ve türü açısından gerekse hizmet ve teknolojik olanaklar açısından- uyum sağlayabilmiş değildir. Kütüphaneler temel işlevlerini gerçekleştirmede çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Arnavutluk'ta Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi

Arnavutluk'ta kütüphanecilik eğitimi 1963-1964 akademik döneminde, Kültür Meslek Lisesi'nde başlar. Bu okulda genel kültür yanında kitap tarihi, kataloglama, sınıflama ve bibliyografya hazırlama dersleri verilir. Öğretmenler, kütüphanecilik okumak üzere Sovyetler Birliği'ne gönderilmiş Milli Kütüphane çalışanlarıdır. Her yıl mezun olan ve olacak öğrencilerin kütüphanelerde istihdam edilemeyeceği anlaşılınca, bu lise 1967 yılında kapatılmıştır. Bu okul sadece 34 mezun verir (Observatori rreth praktikave ..., 2006, s. 50; Tefta Buzo, 2011)².

Ülkede kütüphaneci yetiştirme gerekliliği nedeniyle Arnavutluk Milli Kütüphanesi'nde, Kültür Bakanlığı'nın desteğiyle, 1969 yılında "*Kursi Dyvjeçar i Bibliotekes*" (İki yıllık Kütüphanecilik Kursu) başlar. Kurs, Milli Kütüphane çalışanlarını eğitmek için açılmış olsa da 1971 yılında ülke çapındaki kütüphanelerde görevli kütüphanecileri de kapsar. Milli Kütüphane'nin kütüphaneci yetiştirme sorumluluğu 2000 yılında çıkarılan "Arnavutluk Kütüphaneleri" başlıklı, 8576 No'lu Yasası ile resmi işlerlik kazanır. 2006 yılında bu kütüphanecilik kursu "*Shkolla Dyvjeçare e Bibliotekonomise*" (İki Yıllık Bibliotekonomi Okulu) adını alır. Bu okula katılmak için herhangi bir bölümde yükseköğrenim görmüş olmak (üniversite mezunu olmak) ve bir kütüphanede çalışıyor olmak koşullarını yerine getirmek yeterlidir. Ayda bir gün farklı konularda seminerler düzenleyerek 116 saat teori, 94 saat uygulama olmak üzere toplam 210 saat ders verilmektedir (Schniederjürgen, 2007, s. 13).

Kütüphanecilik okulunun üniversiteye taşınması yönünde çok çaba gösterilmişse de Eğitim ve Bilim Bakanlığı, unvanlı akademik personelin eksikliğinden dolayı bu isteği hep geri çevirmiştir³. 2009-2010 akademik yılında, Tirana Üniversitesi'nde, Filoloji Fakültesi'nde, Dil ve Edebiyat Bölümünde "Bibliotekonomi" adında iki yıllık yüksek lisans programı açılmıştır. Fakat verilen derslere bakıldığında mesleki bilgiden çok uygarlık tarihi, kitabın tarihi, Albano-oloji, Latince, edebiyat, antropoloji, filoloji ve Yunanca gibi genel kültür bilgisinin ön planda olduğu açıkça görülebilir.

² Tefta Buzo ile 25 Mart 2011 tarihinde kurulan kişisel iletişim.

³ Tefta Buzo ile 25 Mart 2011 tarihinde kurulan kişisel iletişim.

Arnavutluk Kütüphanecilerine ve Öğretmenlerine Uygulanan Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bu bölümde, Arnavutluk'taki kütüphanelerde çalışan kütüphanecilere ve Milli Kütüphane'deki kurs öğretmenlerine mevcut eğitim yapısı ve yeterliliği ile ülkenin bu alanda gereksinimleri konusunda uygulanan anket çalışmasına ilişkin bulgular ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

Arnavutluk'ta KBB eğitiminin ne derecede önemli ve gerekli olduğu, geleceğin kütüphaneci ve bilgi profesyonellerinin hangi bilgi ve becerilerle donatılması gerektiği, hangi akademik düzeyde ve nasıl bir içerikte eğitim sunulması gerektiği gibi temel sorulara yanıt aramak üzere başkent Tiran'da 94 kütüphaneciye ve altı eğitime anket uygulanmıştır. Coğrafi açıdan Tiran'la sınırlandırılan araştırmanın evreni, ele alınan ilde bulunan Milli Kütüphane, üniversite, araştırma ve halk kütüphaneleridir. Evreni Tiran'la sınırlandırmanın temel nedeni ise, Arnavutluk'un başkenti olması, sosyo-ekonomik, kültürel ve politik bakımdan en gelişmiş kent olması nedeniyle ülkedeki bilgi merkezlerinin ve dolayısıyla kütüphanecilerin de çoğunlukla burada yerleşmiş olmasıdır.

Anket sorularına verilen yanıtlar kodlanarak SPSS 17.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programına yüklenmiş ve analiz edilmiştir

Bulgular ve Yorum

Katılımcıların tamamı üniversite düzeyinde (68 kişi, (%72,3) lisans ve 26 kişi, (%27,7) yüksek lisans) eğitim görmüştür. Ankete katılan öğretmenlerin tamamı (6 kişi, %100) da lisans düzeyinde herhangi bir bölümden mezun olmuş durumdadır. Bir kişi, Tirana Üniversitesi'nde yüksek lisans düzeyinde açılan Bibliyotekonomi programında öğrencidir. Arnavutluk Milli Kütüphanesi'nin 1959 yılından beri düzenlediği iki yıllık kurs-okul programına katılanların oranı % 97,9'dur (92 kişi). Bugün kütüphanecilik okulunda ders veren öğretmenlerin tamamı bu kursa katılarak kütüphanecilik bilgisi ve mesleği ile tanışmıştır.

Kütüphanecilerin çoğu (54 kişi, %57), Milli Kütüphane'nin düzenlediği iki yıllık Bibliyotekonomi kursu dışında eğitimlere katıldığını belirtmiştir. Verilen yanıtlar arasında Slovenya'da hizmetiçi eğitim, ülke içinde ve dışında konferans ve hizmetiçi eğitim, Bibliyotekonomi yüksek lisansı, uzmanlaşma/yükselme/terfi için bir yıllık kurs, ülke dışında yüksek lisans -Greenwich Üniversitesi (Bir kişi), -Slovenya'da yüksek lisans (Sekiz kişi), farklı ülkelerin kütüphanelerinde çalışarak edinilen deneyim gibi eğitim türleri yer almaktadır. Milli Kütüphane eğitimcilerinden sadece biri Milli Kütüphane'de düzenlenen kütüphanecilik okulu dışında başka bir eğitim programına da katılmıştır, o da yüksek lisans düzeyinde Bibliyotekonomi programıdır.

Milli Kütüphane'nin iki yıllık okuluna katılan kütüphanecilerin %85,1'i (80 kişi) bu okulun statüyü etkileme, kuramsal bilgileri uygulama dışında herhangi bir etkisinin olmadığını, %11,7'si (11 kişi) ise görevde yükselme olanağını sağladığını belirtmiştir. Diğerleri (3 kişi, %3,2) ise herhangi bir açıklama belirtmeden "Diğer" seçeneğini işaretlemiştir.

Milli Kütüphane'nin iki yıllık kütüphanecilik okulunda sunulan alan derslerinin gerekli bilgi ve becerileri kazandırıp kazandırmadığı sorulduğunda, çoğunluk (62 kişi, %65,9) yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Arnavut Milli Kütüphanesi'nin verdiği eğitimin, ülkenin koşullarına uygun olduğu ve gereksinimleri gidermeye "Yeterli" (19 kişi; % 23,5) olduğunu düşünen de vardır. Beş kişi (%5,3) ise "Çok Yeterli" olduğunu belirtmiştir. Anket uygulanan altı eğitimcinin çoğu bu eğitimin gerekli bilgi ve becerileri kazandırmakta "orta derecede yeterli" olduğunu düşünmekte, iki eğitimci ise "yetersiz" olduğunu düşünmektedir. Yetersizliğin ve memnuniyetsizliğin nedenleri sorulduğunda eğitimciler süre darlığı nedeniyle konuların gerekli derinlikte ele alınmaması; öğrencilerin kuramsal olarak öğrendikleri bilgileri uygulayacak alanın bulunmaması, öğrencilere belirli alanlarda uzmanlaşma olanağının sağlanamaması gibi eksiklikleri belirtmişlerdir.

Kütüphanecilere, kütüphanecilik okulunda verilen her bir dersin yeterliliği ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Yeterli bulunan dersler geleneksel kütüphanecilik konularını içerirken, yetersiz bulunan derslerin ise yeni teknolojiler, bilgi ile bağlantılı yeni konular ve yabancı dil konularını içerdiği belirlenmiştir.

Kütüphanecilerin (76 kişi, % 80.9) ve eğitimcilerin (5 kişi, % 83.3)'lük büyük bir çoğunluğu kütüphanecilik eğitiminin lisans düzeyinde verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Kütüphanecilik eğitiminin en az yüksek lisans düzeyinde verilmesi gerektiğine inanan kesimin oranı kütüphaneciler için %14.9 (14 kişi) ve eğitimciler için % 16.6 (1 kişi) oranındadır ve oran da az değildir. Dört kişi (%4.3) KBB eğitiminin en az doktora düzeyinde olması gerektiği düşüncesindedir. Kütüphanecilik eğitiminin bu denli istenmesi, kütüphanecilerin ülkedeki eğitim eksikliğini hissetmesi, konunun önemi açısından farkındalığı göstermektedir.

Kütüphanecilerin (66 kişi, %70.2) ve eğitimcilerin (5 kişi, %83.3) çoğu bugüne kadar Arnavutluk'ta üniversite düzeyinde bir KBB eğitim programının olmamasını üniversite düzeyinde eğitim verecek unvanlı kişilerin yokluğuna bağlamaktadır. Bir kişi, Arnavutluk'ta üniversite düzeyinde KBB eğitime engel olan temel etken olarak ülkenin yetersiz eğitim yapısını göstermektedir. Yöneticilerin ve devletin kütüphane ve kütüphaneciliğe karşı ilgisizliği ve yatırım/bütçe eksikliği (5 kişi, %5.3), toplumun böyle bir alana karşı ilgisizliği (2 kişi, %2.1) ve son olarak da bu alanın öneminin bilinmemesi (1 kişi) gibi etkenler "diğer" nedenler arasında yer almaktadır.

Kütüphanecilerin çoğuna (81 kişi, %86.2) ve eğitimcilere göre Arnavutluk'taki kütüphanecilik eğitiminin geliştirilmesinin temel yolu, eğitimi üniversite düzeyine taşımaktır. Katılımcılara göre üniversite düzeyinde bir statü kazandırma durumunda kütüphaneciler hem daha profesyonel eğitim almış olacak hem de toplum içindeki mesleki statüleri yükselecektir. Az sayıda da olsa ülkedeki kütüphanecilik eğitimini geliştirmek için önerilebilecek diğer yollar arasında sürekli eğitimin verilmesi (2 kişi, %2.1) ve diğer ülkelerdeki kütüphanelerde uygulama yaparak bilgi ve deneyim kazanılması (2 kişi, %2.1) gibi çözümlerden söz edilmiştir. Mesleki yeterlilik için en az lisans düzeyinde eğitimin en büyük gereksinim olduğu düşünülmektedir.

Arnavutluk için uygun bir KBB eğitim programının yapısının ne olması gerektiği sorulduğunda, ağırlıklı olarak kuramsal (59 kişi; %62.8) ve daha az ölçüde uygulamalı (28 kişi; %29.8) olması istenmiştir. Ancak ikisinin birbirini destekler durumda olması, hem kuramsal hem uygulamalı derslerin bulunması, büyük ölçüde (61 kişi; %64.9) kabul görmektedir. Kütüphanecilerin %67'si (63 kişi) çeşitli konularda (örneğin, kütüphane türleri, tıp, hukuk, iş dünyası, dijital kütüphanecilik gibi) uzmanlaşma olanağının olmasını istemektedir.

Tablo 1'de, kütüphaneciler tarafından ankete verilen yanıtlar çerçevesinde Arnavutluk için düşünülen KBB eğitim programında mutlaka yer alması istenen/gereken dersler/konular oranları ile birlikte yer almaktadır.

(Tablo 1): Arnavutluk KBB eğitim programı için mutlaka bulunması gereken dersler/ konular

Dersler/Konular	Sayı	Yüzde (%)
Bilgi kaynakları ve yönetimi	82	87.2
Bilgi merkezi yönetimi	78	83
Bilgi hizmetleri	77	81.9
Mesleki etik	77	81.9
Veritabanları ve yönetimi	77	81.9
Araştırma yöntemleri	75	79.8
Bilginin organizasyonu	75	79.8
Bilgiye erişim	68	72.3
Bilgi kaynaklarının restorasyonu ve korunması	67	71.3
Staj	67	71.3
Veri aktarımı ve işbirliği	66	70.2
Bilgi okuryazarlığı	65	69.1
Bilgi yönetimi	63	67
Kullanıcı araştırmaları	52	66
Bilgi teknolojileri ve bilgi merkezlerinde uygulamaları	60	63.8
Kültürel miras ve dijitalleştirme	59	62.8
Bilgi merkezi kurma ve geliştirme	43	45.7
Dizin ve öz hazırlama	37	39.4

Tablo 1’de en çok tercih edilen derslerin/konuların yönetim ve yönetsel konular olduğu görülmektedir. Bilginin organizasyonunun (82 kişi, %79.8) araştırma yöntemleri (75 kişi, %79.8) ile aynı derecede önemli olduğu ve bilgiye erişimin (68 kişi, %72.3) araştırma yöntemlerinden daha az önemli görüldüğü sonucu dikkat çekicidir. Arnavutluk için bilgi kaynaklarının korunması ve restorasyonu (67 kişi, %71.3), staj/uygulama (67 kişi, %71.3) ile eşit derecede önemli görülmektedir. Bununla birlikte, veri aktarımı ve işbirliğinin (66 kişi, %70.2) de Arnavutluk için gerekli bir konu olduğu gözlenmiştir.

Arnavutluk için bilgi okuryazarlığı %69.1’lik oranla (65 kişi) önemli bir ders olarak düşünülmektedir. Bilgi yönetimi (63 kişi, %67) ve kullanıcı araştırmaları (52 kişi, %66) derslerinin birbirine yakın oranlarda önem arz ettiği gözlenmiştir. Bu iki dersin bilgi teknolojilerinin kütüphanelerde/bilgi merkezlerinde uygulanması (60 kişi, %63.8) ve kültürel miras ve dijitalleştirme (59 kişi, %62.8) derslerinden daha gerekli olduğu düşünülmektedir. Mutlaka bulunması gereken dersler dışında bir KBB bölümünde olması gereken diğer dersler de çoğunluk sayı ve oranına göre Tablo 2’de belirtilmiştir:

(Tablo 2): Arnavutluk KBB eğitim programı için önerilen diğer dersler/ konular

Dersler/Konular	Sayı	%
Özel alanda bilgiye erişim	57	60.6
Arşiv yönetimi	55	58.5
Bilgi ve toplum	54	57.4
Sistem analizi	53	56.4
Web tasarımı	52	55.3
Bitirme tezi	47	50
Belge yönetimi	45	47.9

Bir KBB eğitim programında olması önerilen konularda mutlaka bulunması gereken derslerden farklı olarak arşivcilik konuları (arşiv yönetimi (55 kişi, % 58.5), belge yönetimi (45 kişi, % 45)) öne çıkmaktadır. Ayrıca Tablo 1’de yer alan kimi dersler (bilgi erişim, araştırma yöntemleri) ayrıntılarda (özel alanda bilgiye erişim (57 kişi, % 60.6); bitirme tezi (47 kişi, % 50)) desteklenmek istenmektedir. Tablo 1 ve Tablo 2’ye göre Arnavutluk’taki kütüphaneci ve eğitimcilerin, KBB eğitimi içinde en az 25 dersin bulunmasını önerdikleri söylenebilir.

Arnavutluk kütüphanecilerine göre kütüphanecilik alanının disiplinlerarası özelliğini ön plana çıkaran disiplinlerden biri de bilgisayar teknolojileri/bilişim (%14) olmuştur. Hemen ardından edebiyat (11 kişi, %11.7) ve psikoloji (11 kişi, %11.7) gelmiştir. Tarih (9 kişi, %9.5), işletme (9 kişi, %9.5), pazarlama (9 kişi, %9.5) konuları aynı derecede önemli gösterilmektedir. Sosyoloji alanı da %2.1 (2 kişi) oranında önemli bulunmuştur. Arnavutların yabancı dile %5.3 (5 kişi) oranında önem verdiği gözlenmiştir. Bu sonuç, yabancı dil ile ilgili bir başka soruya verilen yanıtla çelişmektedir. Yabancı dilin “zorunlu olarak” verilmesi düşüncesi önemli bir çoğunluk (51 kişi, %54.3) tarafından desteklenirken, diğer disiplinler olarak yabancı dil sadece 5 kişi (%5.3) tarafından istenmektedir.

Eğitimcilerin çoğu (4 kişi, %66.6) disiplinlerarası özelliğini yabancı dil, özellikle de İngilizce ve Latince yönünde kullanmayı tercih etmişlerdir. İki kişi de genel kültür ve sosyolojik bilgi açısından değerlendirmişlerdir.

Bir KBB eğitim programında yer alması gereken konular sorulduğunda eğitimciler kütüphanecilerle çok benzer yönde görüş bildirmişlerdir.

Veriler, uygulama alanında olan kişilerin (kütüphaneciler ve eğitimciler) kütüphanecilik eğitiminin üniversite düzeyinde verilmesi gerektiği bilincinde olduklarını göstermektedir. Arnavutluk’ta sosyal yaşantının değişmesi ve bu durum karşısında toplumsal-bilimsel-mesleki bir alan olan kütüphaneciliğin eksikliği ve Arnavutluk’taki mevcut kütüphanecilik eğitiminin yetersiz bulunması nedeniyle kurs düzeyinde verilen kütüphanecilik eğitiminin üniversite düzeyine taşınması gerektiği görüşü ön plana çıkmaktadır.

Bu noktada, Arnavutluk’ta üniversite düzeyinde uygulanabilecek KBB eğitim programının nasıl olması gerektiği sorusu akla gelmektedir. Bu soruyu doğru yanıtlayıp bir KBB eğitim programı modeli önerisi getirmeden önce anket sonucu elde edilen verileri desteklemek üzere, günümüz KBB eğitimindeki çekirdek yapıya ve eğitim programları önerilerine değinmek yararlı olacaktır.

21. Yüzyıl Kütüphane ve Bilgibilim Eğitiminde Çekirdek Yapı

Çekirdek yapı “tüm öğrenciler tarafından alınması zorunlu olan, meslek felsefesini oluşturan birleşik kuram” (Shera, 1972, s. 364), belirli bir eğitim alanında standart nitelik (Grotzinger, 1986, s. 455) olarak tanımlanmıştır. Çekirdek eğitim KBB alanına temel bir bakış sağlayan ve tüm öğrencilerin alması gereken (Georgy, 2010/2011, s. 205); alanın kuramını, ilkelerini, uygulamasını ve değerini gösteren dersler/konulardan oluşan yapıdır. Ancak kütüphanecilik programı çekirdeğini tanımlamak çok kolay değildir (Raju, 2003, s. 229); çünkü bu çekirdek belirlenen amaçlar doğrultusunda ülkeden ülkeye, okuldan okula farklılık gösterebilmektedir (Tam, Harvey ve Mills, 2006, s. 77).

Bir alanın ders programını oluşturmak için önce o alanın zaman (ve uzam) içinde değişmeyen özgün yanlarını bilmek gerekir. KBB’ye özgü özellikler de kuramsal olarak eğitiminde derslerle ifade edilir. İçerik bakımından ne kadar yerel özelliklere sahip olsa da KBB eğitimi çekirdek derslerinin belirlenmesinde bir ortak noktası olmak durumdadır.

Aşağıda KBB eğitiminin temel derslerini/konularını saptamak için IFLA, ALA, ALIA, ECIA, EUCLID, vb. mesleki örgütler, söz sahibi kurum ve kuruluşların yanında önemli görülen kişisel araştırmacıların bu konudaki çalışmaları ele alınmıştır. Bu örgüt, kurum, kuruluş ve kişilerin KBB eğitimi için gerekli gördükleri/öngördükleri dersler Tablo 3’te sunulmuştur.

IFLA'nın Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi Önerisi

Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Enstitüleri Federasyonu (International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA)'nın “*Guidelines for Professional Library/Information Educational Programs*” (IFLA, 2003) (Mesleki Kütüphane/Bilgi Eğitim Programı Tüzüğü) Kütüphane ve Bilgibilim eğitim programlarına sunduğu önerileri on temel öğeye ayırmıştır (bkz. Tablo 3).

A.B.D.'de Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi

Amerikan Kütüphane Derneği'nin (ALA) 2008 yılında hazırladığı, 2009 yılında yeniden gözden geçirerek ve geliştirerek yayınladığı “*ALA's Core Competencies of Librarianship*” Bildirgesi yüksek lisans düzeyinde KBB okullarının öğrencilerine sağlaması gereken bilgi ve becerileri sekiz ana konuya ayırır (bkz. Tablo 3) (ALA, 2009, s. 1).

Gorman, EUCLID/ALISE işbirliği ile Potsdam, Almanya'da 2003 yılında gerçekleştirilen “Coping with Continual Change-Change Management” adlı konferansta ALA'nın dönem başkanı olarak yaptığı açılış konuşmasında, kütüphanecilik eğitimi, özellikle de A.B.D.'deki KBB okulları ve eğitiminin karşılaştığı sorunları irdeler ve 21'inci yüzyılın eğitim programlarının Tablo 3'teki öğeler/dersler/konular ışığında yeniden yapılanmasını önerir (Gorman, 2003, ss. 7-9).

Markey, 2000 ve 2002 yıllarında ABD'de ALA'nın akredite ettiği KBB okulu ders programlarını ders adı ve içerik açısından analiz etmiştir. KBB okullarında zorunlu dersleri kapsayan programları 11 ana konu (bkz. Tablo 3) altında toplamıştır (Markey, 2004, s. 325).

Chu, ALA'nın akredite ettiği 45 KBB okulunun ders programını inceler, KBB okullarında zorunlu olarak verilen dersleri 12 konusal gruba ayırır. Konuları incelenen okul programlarında derslerin bulunurlukları Tablo 3'teki gibi sıralanmıştır (Chu, 2006, s. 331).

Avustralya'da Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi

Australian Library and Information Association – ALIA (Avustralya Kütüphane ve Bilgi Derneği)'nin hazırladığı ve KBB eğitimi programında yer alması gereken bilgi ve becerileri içeren dersler “*The Library of Information Sector: Core Knowledge, Skills and Attributes*” [Bilgi Sektörünün Kütüphanesi: Çekirdek Bilgi, Beceri ve Nitelikler] (2005) adlı bildirgesinde sekiz ana konu altında (bkz. Tablo 3) belirtilmiştir (ALIA, 2005, ss. 2-3).

Partridge ve Hallam (2004, s. 6), Avustralya, İngiltere, Yeni Zelanda, A.B.D. ve Kanada'dan 75 KBB okulunun eğitim programını inceledikleri projelerinde, KBB eğitimi için gerekli ders, konu ve becerileri 14 alan bilgisine ayırıp tanımlamışlardır (bkz. Tablo 3).

Avrupa'da Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi

Avrupa'da KBB eğitimi ile ilgili iki temel çalışmadan ilki, European Council of Information Associations – ECIA (Avrupa Bilgi Dernekleri Kurulu) tarafından 2004 yılında hazırlanan kılavuzda, kütüphane ve bilgi profesyonelinin sahip olması gereken toplam 33 alan bilgisi belirlenmiştir. Alan bilgileri; enformasyon, iletişim, yönetim, teknoloji ve diğer bilimsel konular olmak üzere beş ana gruba ayrılmış (bkz. Tablo 3), alt grupları da ayrıca belirlenmiştir. ECIA'ya göre bir KBB programının kazandırması gereken deneyim ve nitelikler şunlardır⁴ (ECIA, 2004, s. 8):

⁴ Orijinal metin Fransızca hazırlanmıştır. İngilizceye uyarlandığında, gruplar tanımlanırken grubun o dildeki adının ilk harfi kullanılmıştır. Örneğin, Group I-Information, Group T- Technology, Group M- Management vb. Bu çalışmada gruplar, Türkçeye uyarlanmıştır.

<p>Grup E - Enformasyon</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kullanıcı ile ilişkiler 2. KBB çevresini anlamak 3. Bilgi hukuku 4. İçerik ve bilgi yönetimi 5. Bilgi kaynaklarının saptanması ve doğrulanması 6. Bilgi analizi ve sunumu 7. Bilgi arama 8. Derme yönetimi 9. Derme geliştirme 10. Belgelerin korunması 11. Web sitelerin organizasyonu ve donanımı 12. Ürün ve hizmetleri kavrama <p>Grup T- Teknoloji</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bilgisayara dayalı bilgi sistemlerinin tasarımı 2. Bilgisayara dayalı uygulamaları geliştirme 3. Yayıncılık ve editörlük 4. İnternet teknolojisi 5. Bilgi ve bilgisayar teknolojisi 	<p>Grup İ - İletişim</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sözlü iletişim 2. Yazılı iletişim 3. Görsel işitsel iletişim 4. Bilgisayarlaşmış iletişim 5. Yabancı dil kullanmak 6. Kişilerarası iletişim 7. Kurumsal iletişim <p>Grup Y- Yönetim</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İnsan kaynakları yönetimi 2. Eğitim ve öğretim yönetimi 3. Küresel bilgi yönetimi 4. Pazarlama 5. Satış ve dağıtım 6. Bütçe yönetimi 7. Proje yönetimi ve planlama 8. Belirtme ve değerlendirme <p>Grup B - Diğer Bilimsel konular</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ek alanlar (Disipline yönelik farkındalık, uygulamaları anlamak, etkili araç kullanımı, yöntemsel yetkinlik)
--	---

Avrupa'da KBB eğitimi, farklı kültürel ve tarihsel temellere dayanır. Yerel piyasanın gereksinimlerini unutmadan, çok ayrıntılı bir bilgi ve beceriler çerçevesi çizen ECIA, Avrupa'da KBB alanında standart ya da çekirdek bir eğitim yapısı oluşturmak adına önemli bir adım atmıştır (Estivil ve diğerleri, 2005, s. 24).

İkinci temel çalışma, Avrupa'da KBB eğitimi alanında işbirliğini geliştirmek üzere ticari amaç gütmeyen bağımsız bir örgüt olan The European Association for Library and Information Education and Research - EUCLID (Avrupa Kütüphane ve Bilgi Eğitimi ve Araştırması Derneği)'in çalışmasıdır. Bu dernek 2005'de 200 Avrupa KBB okuluna, mevcut eğitim programlarının ve çekirdek yapı içerisinde yer alması gereken konuların sorulduğu bir anket gönderir. Anketten elde edilen veriler ışığında Avrupa'daki KBB eğitimi, 10⁵ temel konu/ders biçiminde, Tablo 3'teki gibi belirlenmiştir (Larsen, 2005, ss. 234-235).

Uzak Doğu'da Temel Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi

Tam ve Mills (2006, s.184), Güney Doğu Asya bölgesinde bilgi profesyonelleri için eğitim gereksinimini Çin, Tayvan, Hong Kong, Macau, Singapur ve A.B.D.'ye bir Delphi tekniği uygulayarak belirleme yoluna gitmişlerdir. Araştırmacılar bu çalışma ile özellikle Hong Kong Özel İdare Bölgesi ve Çin Halk Cumhuriyeti KBB okullarına ideal bir eğitim programı oluşturmayı hedeflemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre uygun bir KBB eğitim programı 12 temel konu ve beceriyi içermelidir (bkz. Tablo 3).

Yeni kuşak kütüphane ve bilgi profesyonellerinin sahip olması gereken bilgi ve beceriler konusunda yüksek lisans yapan Nonthacumjane (2011) "yumuşak beceriler" olarak nitelediği genel ve kişisel becerilere ağırlık verse de gerekli alan/disiplin bilgisinin konularını belirleyebilmiştir. Belirlediği temel konuları literatür ile temellendirmiştir. Araştırmacıya göre, yeni kütüphane ve bilgi profesyonellerinin eğitim sürecinde alması gereken altı temel konu vardır (Nonthacumjane, 2011, s. 12). (bkz. Tablo 3)

KBB eğitimi dünyasında önemli kurum, kuruluş çalışmaları ve kişisel çalışmaların ele alındığı bu bölüm, daha derli toplu olarak Tablo 3'te birleştirilerek gösterilmiştir.

⁵ Bu çalışma 2005 yılında hazırlanmıştır. 2011 yılında, Ursula Georgy'nin (projeye katılan üyelerden biri) yayınladığı çalışmasında bu tabloya Bilgi teknolojileri konusunun da eklenebileceğini belirtmektedir (Georgy, 2010/ 2011, s.210). Tablo 3'te bu ders/konu da eklenmiştir.

(Tablo 3): Kütüphane ve Bilgi Bilimi Eğitiminde Gerekli/ Öngörülebilir Alan Bilgisi/ konuları

IFLA (2003)	Gorman (2003)	Markey (2004)	ECIA (2004)	Partridge ve Hallam (2004)	ALIA (2005)	EUCLID (2005)	Chu (2006)	Tam ve Mills (2006)	ALA (2009)	Nonthacumjane (2011)
Bekirdek Bilgi	Bekirdek ders	Zana Konuları	Özgenellik alanları	Bilgi bilimi	Bekirdek Bilgi bebecimleri	Önemli konular	Önemli zorunlu dersler	Önemli konular	Önemli alan bilgisi	Önemli alan bilgisi
Bilgi ortamı, Bilgi Politikası ve Etiği, Alanın Tarihi	Derme geliştirme ve sağlama	Bilgi kaynaklarının düzenlenmesi	Enformasyon	Bilgi ve toplum	Bilgi çevresi	Bilgi arama ve Bilgiye erişim	Bilginin düzenlenmesi	Bilgi hizmetleri becerileri	Mesleğin temelleri	Metadata
Bilginin oluşumu, iletişimi ve kullanımı	Kataloglama	Danışma hizmetleri ve kaynakları	Teknoloji	Etik ve yasal sorumluluk	Bilgi arama	Kütüphane yönetimi ve pazarlaması	Danışma/ Bilgi kaynakları ve hizmetleri	Derme geliştirme becerileri	Bilgi kaynakları	Veritabanı geliştirme ve VYS
Bilgi Gereksinimleri ve Hizmetleri	Danışma ve Kütüphane eğitimi	Alanın temelleri	İletişim	Yönetim	Bilginin (alt) yapısı	Bilginin düzenlenmesi	Kütüphane ve Bilgi Bilimine giriş/ Bilgi çevresi	Bilgi hizmetleri düzenleme becerileri	Kayıtlı bilgi ve belgenin düzenlenmesi	Kullanıcı gereksinimleri
Bilgi iletişim/aktarım süreci	Dolaşım, Bakım, Koruma, vb.	Kütüphane yönetimi	Yönetim	Bilginin düzenlenmesi	Bilginin düzenlenmesi	Bilgi/Enformasyon yönetimi	Yönetim	Araştırma ve analitik beceriler	Teknolojik bilgi ve beceriler	Dijital arşivleme ve koruma
Bilginin düzenlenmesi, Erişimi, Saklanması, Korunması	Sistemler	Araştırma yöntemleri ve değerlendirme	Diğer bilimsel bilgi	Bilgi hizmetleri	Bilgiye erişim	Bilgi okuryazarlığı ve öğrenme	Kütüphane ve Bilgi Bilimi alanında araştırma	İletişim becerileri	Danışma ve kullanıcı hizmetleri	Derme geliştirme
Bilgiyi Araştırma, Analizi ve Yorumlama	Yönetim	Bilgi teknolojileri		Derme yönetimi ve geliştirme	Bilgi hizmetleri, kaynakları ve ürünleri	Tarihsel perspektifte kütüphane ve toplum	Bilgi teknolojisi	Sistem tasarımı	Araştırma	İçerik yönetimi sistemi
Kütüphanecilikte Bilgi ve İletişim Teknolojileri uygulamaları ve hizmetleri	Kütüphane türleri	Derme geliştirme		Bilgi kaynakları ve erişim	Bilgi okuryazarlığı eğitimi	Bilgi toplumu: ücretsiz bilgiye ulaşım engelleri	Bilgi kullanımı/kullanıcılarla ilgili dersler	Yönetim becerileri	Sürekli eğitim ve yaşam boyu öğrenme	
Bilgi kaynakları (yönetimi) ve Bilgi yönetimi		Bilgi erişim		Bilgi okuryazarlığı öğretimi	Bilginin üretimi	Kültürel miras ve dijitalleştirme	Uygulama/staj	Bilgi teknolojileri becerileri	Yönetim	
Bilgi merkezinin yönetimi		Bilgi ve toplum		Bilginin yönetimi		Çok kültürlü bilgi toplumunda kütüphane: Uluslar ve kültürlerarası iletişim	Bilgi ile ilgili dersler	Arşiv, Saklama ve Koruma		
Bilgi ve kütüphane kullanımının niteliksel ve niceliksel değerlendirilmesi		Kullanıcı gereksinimleri ve davranışları		Kütüphane ve bilgi profesyonelleri için bilgi sistemleri		Avrupa bağlamında kültür aracılığı	Etik ve Bilgi politikaları ile ilgili dersler	Konu bilgisi		
Uygulama/Staj		Uygulama/staj		Web içeriği yönetimi		Bilgi teknolojileri	Özgen dersler	Özel kullanıcı grupları için bilgi hizmetleri becerileri		
				Kariyer planlama becerisi				Katma değer bilgi analizi yapma		
				Belge yönetimi ve arşiv						
				Araştırma						

Kaynak: IFLA, 2003, s. 2; Gorman, 2003, ss. 7-9; Markey, 2004, s. 325; ECIA, 2004, s. 8; Partridge ve Hallam, 2004, s. 6; ALIA, 2005, ss. 2-3; Larsen, 2005, ss. 234-235; Chu, 2006, s. 331; Tam ve Hills, 2006, s. 184; ALA, 2009, s. 1; Nonthacumjane, 2011, s. 12.

Tablo 3'teki bilgiler eşleştirildiğinde dünyanın farklı yerlerinde okutulması önerilen ortak zorunlu dersler ortaya çıkmaktadır. Konu/dersler, ele aldığımız çalışmalarda bulunurluğuna göre Tablo 4'de sıralanmıştır:

(Tablo 4): Farklı kurum, kuruluş ve kişilerin KBB eğitimi için önerdiği ortak temel dersler/ konular

Dersler/ konular	Ortak öneri sayısı
Bilginin düzenlenmesi	10
Yönetim	10
Araştırma	8
Bilgi teknolojileri	8
Bilgi kaynakları	7
Kullanıcı gereksinimleri	7
Danışma	6
Derme geliştirme	6
Bilgi hizmetleri	6
Bilgi erişim ve arama	6
Bilgi ortamı/KBB'ye giriş	6
Sistem analizi	6
Bilgi okuryazarlığı ve yaşamboyu öğrenme	5
İletişim	4
Bilgi ve toplum	4
Bilgi yönetimi	4
Bilgi politikaları, hukuk, mevzuat/mesleki etik	4
Bilginin oluşumu ve kullanımı	4
Diğer bilimsel konu/konu bilgisi	3
Bilgi merkezi kullanımı değerlendirme	2
Arşiv/belge yönetimi	2
Kültürel miras ve dijitalleştirme	2
Kütüphane türleri	1
Kariyer planlama	1

Ele alınan çalışmalar farklı dil, kültür, siyaset, yönetim, eğitim politikalarına dayansa da bilginin düzenlenmesi, yönetim, araştırma, bilgi teknolojileri, bilgi kaynakları ve kullanıcı gereksinimleri gibi konularda ortak bir yaklaşım olduğu görülmektedir.

KBB eğitiminin temelini; kataloglama, sınıflama, yönetim, danışma, bilgi kaynakları ve hizmetleri, derme geliştirme, bilgi erişim ve bilgi teknolojileri gibi dersler oluşturur. Araştırma ve analitik beceriler gibi konuların, konu bilgisi veya kullanıcı grupları ve gereksinimleri gibi birçok alan bilgisi konusundan daha önemli olduğu görülmektedir. Sürekli eğitim ve yaşamboyu öğrenme, zorunlu nitelik olarak ön plana çıkmaktadır. KBB okullarında belge yönetimi, arşiv ve kariyer planlama becerisi derslerine de yer verilmiştir.

Belirli kullanıcı gruplarına yönelik hizmetler, içerik yönetimi, bilginin organizasyonu, bilgi erişim, bilgi paylaşımı ve bilginin korunması, yaşamboyu öğrenme becerileri 21. yüzyılın kütüphane ve bilgi profesyonelinin temel mesleki donanımını oluşturur.

Sonuç ve Öneriler

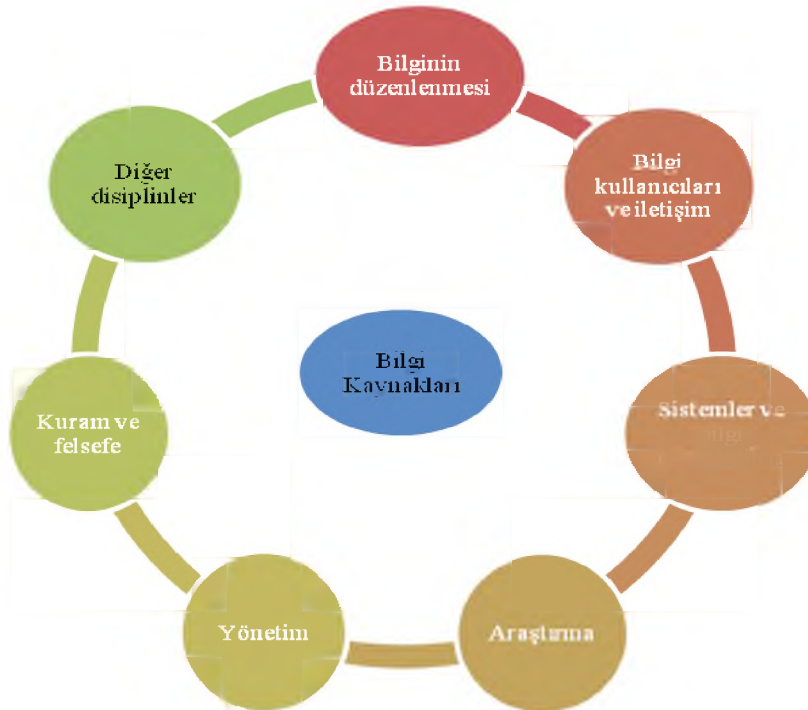
Bir ülkede eğitim, o ülkenin sosyo-ekonomik, tarihsel, kültürel, coğrafi, yönetsel/politik, vb. koşullarına bağlı olarak gelişir. Ülkelerin temel düzlemde birbirinden farklı olmaları, eğitim programlarının farklılığına da yansır. Bir eğitim programı yalnız uluslararası alanda değil, ulusal düzeyde de değişiklikler içerebilir. Bir şehirden ötekine, hatta bir şehir içindeki bir üniversiteden ötekine kuruluş amaç ve politikaları yanında programdaki öğretim üyelerinin altyapılarına bağlı olarak farklılık gözlenebilir.

Kütüphanecilik çekirdek programını tanımlamak çok kolay değildir çünkü bu çekirdek belirlenen amaçlar doğrultusunda ülkeden ülkeye, okuldan okula farklılık gösterebilir. KBB alanı eğitim programlarından, gelenekselin yanında yeni bilgi işlevleri ve örgütlerine açılması beklenir. Kuramsal ve uygulamalı yapısı olan ve temel alan bilgisi yanında diğer disiplinlerden bilgiler veren bir KBB eğitimi olmalıdır. Bir KBB eğitimi, farklı yönlerde kariyer yapmaya olanak tanıyacak nitelikte ise iyidir.

Öğrencilerin bilimsel araştırma sürecini özümsemesi ve becerilerini pekiştirmesi için bir dönem bitirme tezi ya da araştırma projesi zorunlu olarak sunulabilir. Zorunlu olarak verilen İngilizce yanında, seçmeli dersler içinde; arşiv belgelerinin çokluğu açısından özellikle Latince ve Osmanlıca⁶ yer alabilir.

Arnavutluk için, bir yanda dünyada KBB eğitiminde “çekirdek” olan bazı temel dersler, öte yandan ülkeye özgü nitelikleri ve gereksinimleri ortaya koyan içerikte dersler sunulabilir. Bu durumda ülkeye uygun bir KBB eğitiminin içeriğinde yer alması gereken temel konular şu şekilde sıralanabilir: *bilginin organizasyonu, bilgi erişim, bilgi kaynakları ve yönetimi, bilgi merkezi yönetimi, bilgi hizmetleri, derme geliştirme ve yönetimi, kütüphane ve bilgibilime giriş, veritabanları ve yönetimi, mesleki etik, yönetim, bilgi kaynaklarının restorasyonu ve korunması, bilgi teknolojileri, sistem analizi, bilgi okuryazarlığı ve yaşamboyu öğrenme, kültürel miras ve dijitalleştirme, özel alanlarda bilgi kaynakları ve bilgi erişim, bilgi ve toplum, arşiv yönetimi, web ve sistem tasarımı, araştırma yöntemleri, bilgi politikaları, hukuk ve mevzuat, bilgi yönetimi, Albanoloji, proje yönetimi, bilişim, uygarlık ve bilim tarihi, psikoloji, edebiyat, istatistik, iletişim ve eğitim bilimlerine giriş* gibi dersler açılabilir. Dersler staj/stajlarla desteklenmelidir.

Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler ışığında, ayrıca yukarıda sunulan KBB eğitim programları önerileri doğrultusunda Arnavutluk için bir eğitim modeli geliştirilip önerilmiştir. Bu model önerisi aşağıdaki Şekil 1’de ifade edilmiştir

(Şekil): Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi Kavramsal Modeli

⁶ Arnavutluk arşivleri ağırlıklı olarak Latince ve Osmanlıca belgeleri içermektedir.

Bu çalışmada oluşturulan kavramsal model sekiz ana konudan oluşmaktadır. Bu konular:

1. Bilgi kaynakları
2. Bilginin düzenlenmesi
3. Bilgi kullanıcıları ve iletişim
4. Araştırma
5. Kuram ve felsefe
6. Sistemler ve bilgi teknolojileri
7. Yönetim
8. Diğer disiplinler.

“*Bilgi kaynakları*” adlı başlık, basılı ya da elektronik, her tür formattaki bilgi ve belge kaynaklarını, bunların işlevleri ve kullanımı ile ilgili temel bilgileri sunmayı hedefleyen bölümdür. Bu konu altında genel olarak; tüm bilgi kaynakları türleri, farklı kullanıcı gruplarına hitap eden bilgi kaynakları (tıp, hukuk alanındaki kaynaklar, çocuk ve gençlik edebiyatı, danışma kaynakları vb. gibi), veritabanları, sosyal ortamlar vb. yer almaktadır. Bilgi kaynakları, geliştirilen modelde KBB eğitim programını oluşturan diğer tüm öğelerle doğrudan ilişkilidir, eğitim programının çekirdeğidir.

“*Bilginin düzenlenmesi*” başlığı altında; sınıflama, kataloglama, thesaurus, metadata, dizin ve öz hazırlama gibi konularla ifade edilebilen bilginin organizasyonu, bilgi erişim, içerik analizi ve belge yönetimi gibi alt konular yer almaktadır. Bu konular uygulama ile birlikte düşünülmelidir.

“*Bilgi kullanıcıları ve iletişim*” adlı başlık, bilgi kullanıcılarının “bilgi profilini” belirlemeyi ve bilgi iletişimi sağlamayı amaçlar. İletişim ile bilginin, “kaynağından kullanıcıya kadarki süreç” ifade edilir. Bu konu altında kullanıcı grupları, bilgi arama davranışları, bilgi gereksinimleri, kullanıcı eğitimi ve iletişim, bilgi iletişim sistemleri, danışma hizmetleri, bilgi okuryazarlığı, sosyal ağlar vb. alt konular yer alır.

Araştırma yöntemleri, yaşam boyu öğrenme, bilimsel iletişim, tez hazırlama gibi konuların yer aldığı “*Araştırma*” adlı konu başlığının temel amacı; öğrencilere bilimsel araştırma sürecini özümsetmek ve yaşam boyu öğrenmede kullanacağı bilgi ve becerileri kazandırmaktır.

“*Kuram ve felsefe*” başlığı; bilgi kuramı, KBB kavramları gibi epistemolojik tanımlar ve kavramlar, KBB’ye giriş, bilgi sosyolojisi, mesleki etik, bilgi ve toplum, vb. gibi alt konulara ayrılabilir. “Kuram ve felsefe” grubu bilgi kaynakları ve her türlü türevinin felsefesinin yapıldığı, “diğer disiplinlerle” birlikte mesleğin özünü belirleyen ve epistemolojik düzeyde yeni alanlar yaratan bölümdür.

“*Sistemler ve bilgi teknolojileri*” başlığı altında; tüm bilgi merkezlerini kapsayan örgütsel sistemler, bilgi erişim sistemleri, bilgi sistemleri kurma ve geliştirme, sistem analizi, içerik yönetim sistemleri, internet, web ve sistem tasarımı, web-yayıncılığı, dijitalleştirme, e-arşivleme ve bilgi mimarisi gibi alt konulara yer verilmektedir.

“*Yönetim*” başlığı altında; tüm bilgi, belge ve kültürel miras kurumlarının yönetimi, derme geliştirme ve yönetimi, bilgi ve bilgi merkezleri ile ilgili hukuk, mevzuat ve politikalar, insan kaynakları yönetimi, etik, politik, ekonomik, sosyal, teknolojik, yasal ve çevresel sorumluluklar, bilgi merkezlerinin işletilmesi ve hizmetlerinin pazarlanması, teknik standartlar ve işbirliği çalışmaları gibi alt konular yer almaktadır.

“*Diğer disiplinler*” adlı başlığı ile öncelikle yabancı dil (İngilizce, İtalyanca, Latince ve Osmanlıca), bilgisayar teknolojileri ve genel kültür sağlayan bilim veya uygarlık tarihi, Albano-oloji, edebiyat, psikoloji, sosyoloji, ekonomi ve istatistik konuları gelmektedir. “Diğer disiplinler”, “bilgi kaynaklarından” esinlenir, “kuram ve felsefe” gibi alt konular ile biçim kazanır.

Bilgi ve bilgi kaynaklarında temellendirilen bu yaklaşımda, hem merkezi öğenin diğer öğelerle hem dış öğelerin kendi aralarında “birbirini izler ve tamamlar” nitelikte döngüsel bir ilişkisi vardır. Bilgi ve bilgi kaynakları bu modeldeki KBB alanının çekirdeğini oluşturmaktadır. Çift yönlü oklar, öğeler arasındaki karşılıklı bağlılığı göstermektedir. Dış öğeler, bilgi sürecini (bilginin üretimi, seçilip sağlanması, organizasyonu, saklanması, korunması, erişimi, kullanımı, yeniden üretimi, organizasyonu ve erişimi) izler durumdadır. Bu yaklaşım, esnek olup gereksinimlere ve koşullara göre daraltılabilir veya genişletilebilir.

⁷ Normal koşullarda (gelişmiş ülkeler için) teknoloji herhangi bir bilgi işleminin içine sindirilmiş durumdadır. Ancak Arnavutluk bu konuda henüz gelişmiş değildir. Dolayısıyla, hangi alanda hangi araç ve teknolojinin nasıl kullanılacağı öğretilmelidir.

Kaynakça

- Akademia e Shkencave e Shqiperise (ASH) (2002). *Historia e popullit shqiptar*. Tirane: Toena. 20 Haziran 2010 tarihinde <http://www.scribd.com/doc/23318421/Akademia-Shqiptare-e-Shkencave-Historia-E-Popullit-Shqiptar> adresinden erişildi.
- Agjencia Kombetare e Shoqerise se Informacionit (AKSHI) (2012). *e-albania*. 10 Mayıs 2012 tarihinde <http://www.akshi.gov.al/> adresinden erişildi.
- Albania (2012). *Encyclopaedia Britannica Online* içinde 14 Ocak 2012 tarihinde <http://www.britannica.com/bps/search?query=albania> adresinden erişildi.
- American Library Association (ALA). (2009). *ALA's Core Competencies of Librarianship* 14 Ocak 2012 tarihinde <http://www.ala.org/educationcareers/sites/ala.org.educationcareers/files/content/careers/corecomp/corecompetences/finalcorecompstat09.pdf> adresinden erişildi.
- Australian Library and Information Association (ALIA) (2005). *The Library of Information Sector: Core Knowledge, Skills and Attributes*. 14 Haziran 2011 tarihinde <http://www.alia.org.au/policies/core.knowledge.html> adresinden erişildi.
- Bertelsmann transformation index (2003). *Albania*. 14 Ocak 2012 tarihinde <http://bti2003.bertelsmann-transformation-index.de/179.0.html?&L=1> adresinden erişildi.
- Bevapi, K. (2009). *Hyrje ne bibliotekonomi*. Elbasan: Sejko.
- Biblioteka Kombetare (2010). *Biblioteka Kombetare e Shqiperise*. 2010 yılında <http://www.mtkrs.gov.al/> adresinden erişildi.
- Buda, A. (Ed.). (1985). *Fjalor enciklopedik shqipetar*. TIRANE: Shtypshkronja e RE.
- Buzo, T. ve diğerleri (1998). *Libraries of Albania*. Tirane: Biblioteka Kombetare.
- Chu, H. (2006). Curricula of LIS programs in the USA: a content analysis. C, Khoo, D. Singh ve A.S. Chaudry (ed.). *Proceedings of the Asia-Pacific Conference on Library & Information Education & Practice 2006 (A-LIEP 2006), Singapore, 3-6 April 2006* içinde (ss.328-337). Singapore: School of Communication & Information, Nanyang Technological University.
- Compedium (2011) *Cultural policies and trend in Europe*. 14 Ocak 2012 tarihinde <http://www.culturalpolicies.net/web/albania.php> adresinden erişildi.
- Council for Cultural CO-Operation. Culture Comitte (CC-CULT) (2000). *Cultural policy in Albania*. Strasbourg, September 2000. [http://www.coe.int/t/e/cultural_co-operation/culture/policies/reviews/CC-CULT\(2000\)54A_EN.pdf?L=EN](http://www.coe.int/t/e/cultural_co-operation/culture/policies/reviews/CC-CULT(2000)54A_EN.pdf?L=EN) adresinden erişildi.
- Davies, R. ve Vozga, R. (2007). *Një strategji kombëtare dhe plan veprimi për zhvillimin e bibliotekave publike shqiptare ne Shoqërinë e Informacionit*. Tirane: Biblioteka Kombetare e Shqiperise.
- Domi, E. (2006). Bibliotekat dhe aftesimi ne informacion. *Bibliothecae*, 7. Tirane: Bblioteka Kombetare.
- Duka, F. (2009). *Shekujt Osmane ne hapesiren shqiptare: (Studime dhe dokumente)*. Tirane: UET Press.
- Estivil, A., Bernd, L., Bertrand, A. M., Blin, F., Bruyn, T., Henriksen, T. ve diğerleri (2005). Library and Information Science: Curriculum in a European perspective. L. Kajberg ve L. Lørring (Ed.). *European Curricu-*

- lum Reflections on Library and Information Science Education* içinde (ss.17-36). Copenhagen: The Royal School of Library and Information Science.
- European Commission TEMPUS (2010). *Higher education in Albania*. 17 Mart 2011 tarihinde http://www.dsdc.gov.al/dsdc/pub/skala_121_07_2008_5_511_1.pdf adresinden erişildi.
- European Council of Information Associations (ECIA). (2004). *EUROGUIDE LIS: Volume 1, Competencies and aptitudes for European information professionals* (2nd rev.). Paris: ADBS Editions.
- Eurostat (2011). *GDP per capita in PPS. Albania*. 14 Ocak 2012 tarihinde <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> adresinden erişildi.
- Georgy, U. (2010/2011). Curricula development in library science: A nation-wide core curriculum?. *Education For Information*, 28(2-4), 203-213.
- Gorman, M. (2003). Whither library education?. 14 Haziran 2011 tarihinde <http://arizona.openrepository.com/arizona/bitstream/10150/105907/1/Gorman-keynote.pdf> adresinden erişildi.
- Grotzinger, L.A. (1986). Curriculum and teaching styles: Evolution of pedagogical patterns. *Library Trends*, 34(3), 451-68. http://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/7432/librarytrendsv34i3g_opt.pdf?sequence=1 adresinden erişildi.
- Hoxha, P. (2003). Improving academic quality by building strong institutions (Engineering education in Albania). *Sviluppo Sostenibile per l'Albania. Universita: Ieri, Oggi, Domani: Conferenza internazionale: Tirana 13-15 Kasım 2003 (Adriano Ciani, coordinator)* içinde (ss.73-81). Tirane: Geer.
- IFLA (2003). *Guidelines for professional library/information educational programs*. 17 Mart 2011 <http://archive.ifla.org/VII/s23/bulletin/guidelines.html> adresinden erişildi..
- IFLA/FAIFE (2000). *World Libraries Intellectual Freedom: Albania report*. 24 Kasım 2010 tarihinde <http://archive.ifla.org/faife/report/albania.htm> adresinden erişildi.
- Republika e Shqipërisë Instituti i Statistikave (INSTAT) (2007). *Anketa e buxhetit të familjes, 2006-2007* [Household Budget Survey, 2006-2007]. www.instat.gov.al adresinden erişildi.
- Republika e Shqipërisë Instituti i Statistikave (INSTAT) (2010). *Shqipëria në shifra*. 12 Haziran 2011 tarihinde http://www.instat.gov.al/graphics/doc/downloads/publikime/2010/Shqipëria_në_shifra%202010.pdf adresinden erişildi.
- Kabo, M. (1990). Pozita gjeografike e Shqipërisë. *M.Kabo (Haz.). Gjeografia Fizike e Shqipërisë (iki cilt)* (ss.35-39). Tirane: Akademia e Shkencave.
- Larsen, J.B. (2005). A Survey of Library & Information Science Schools in Europe. L. Kajberg ve L. Lørring (Ed.). *European Curriculum Reflections on Library and Information Science Education* içinde (ss.232-241). Copenhagen: The Royal School of Library and Information Science.
- Markey, K. (2004). Current Educational Trends in the Information and Library Science Curriculum. *Journal of Education for Library and Information Science*, 45(4), 317-339.
- Ministria e Arsimit dhe Shkencës (MASH) (2010). Raporti vjetor i statistikave të arsimit. 12 Haziran 2011 tarihinde www.mash.gov.al adresinden erişildi.
- Ministria e Puneve të Jashtme (2010). *Rreth Shqipërisë*. 12 Eylül 2010 tarihinde <http://mfa.gov.al> adresinden erişildi.

- Ministria e Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve (2010). *Libri dhe bibliotekat*. 14 Mart 2011 tarihinde http://www.mtkrs.gov.al/web/Bibliotekat_70_1.php adresinden erişildi.
- National Human Development Report (NHDR) (2010). *Capacity development and integration with the European Union*. 12 Eylül 2010 tarihinde www.undp.org.al adresinden erişildi.
- Nonthacumjane, P. (2011). Key skills and competencies of a new generation of LIS professionals. *IFLA Journal*, 37(4), 280-288. 17 Haziran 2011 tarihinde <http://conference.ifla.org/past/ifla77/97-nonthacumjane-en.pdf> adresinden erişildi.
- Novati, L. (1999). *The book sector in Albania*. DECS/CULT/POL/book (99) 8. 17 Haziran 2011 tarihinde <http://www.npage.org/resources/albania.doc> adresinden erişildi.
- Observatori rreth praktikave pozitive te Bibliotekave Publike te Shqiperise (2006). *Projekti "BiblioDoc-Inn". Programi Interreg III A Itali Shqiperi. 2° Raport rreth bibliotekave publike ne Shqiperi, (viti 2006)*. 17 Haziran 2011 tarihinde <http://www.bcr.puglia.it/pem/bibliodocinn/doc/Bibliodocinn-Report-Biblioteche-albanesi-2006-shq.pdf> adresinden erişildi.
- Partridge, H. L. ve Hallam, G. (2004). *The double helix: a personal account of the discovery of the structure of the information professional's DNA*. Paper presented at ALIA 2004 Biennial Conference, Gold Coast, Australia. 17 Haziran 2011 tarihinde <http://eprints.qut.edu.au/1215/> adresinden erişildi.
- Raju, R. (2003). The 'Core' in library and/or information science education and training. *Education for Information*, 21 (2003), 229-242.
- Schniederjürgen, A. (2007). *World guide to library, archive and information science education*. München: K.G. Saur.
- Shera, J.H. (1972). *The foundations of education for librarianship*. New York: Becker and Hayes.
- Tam, L.W. ve Mills, J. (2006). The education needs of information professionals for South East Asia in the digital era, with special attention to the needs of the Hong Kong Special Administrative Region: Preliminary results of a Delphi study. C.Khoo, D. Singh ve A.S. Chaudhry (ed.). *Proceedings of the Asia-Pacific Conference on Library & Information Education & Practice 2006 (A-LIEP 2006)*. 2006 Singapore: School of Communication and Information, Nanyang Technological University içinde, (ss. 180-186). Singapore: School of Communication&Information, Nanyang Technological University.
- Tam, L. W. Harvey, R. ve Mills, J. (2007). How relevant are library and information science curricula outside their geographic domain? *Education for Information*, 25(2), 73-91.
- Tato, R. (2010). *Bibliotekat publike ne Tiranë: Nje vështrim i shkurtër*. 17 Mart 2011 tarihinde <http://www.bcr.puglia.it/pem/bibliodocinn/doc/tato-shq.pdf> adresinden erişildi.
- Unesco (2000). *Assessment of social & economic conditions of districts in Albania*. Report. 10 Nisan 2011 tarihinde <http://asaha.com/download/jODc0OTk> adresinden erişildi.
- Uruçi, E. (2001). Identiteti deh pavarσια ne boten e strukturave komunitare. *Politika kulturore ne Shqiperi: konference: Tirane 29-30 Prill 2001, (haz. Arian Leka, Erion kristo, Shaban Sinani)*. ss.11-14. Tirane: Naim Frasheri.
- United States Agency International Development (USAID) (2011). *ICT Country profile: Albania*. Regional Competitiveness Initiative. 15 Mart 2012 tarihinde http://www.rciproject.com/itprofiles_files/ICT_Country_Profile-Albania.pdf adresinden erişildi.

Robinson, L. ve Vozga, R. (2010). Renewing Albania's libraries. *Journal of Documentation*, 66(5), 775-779.

World Bank (2006). *Albania: Labour market assessment* World Bank Report Report No. 34597-AL, Human Development Sector Unit, South East Europe Country Unit, Europe and Central Asia Region, May 2006.

Xhaja, F. (2001). *Library systems in Albania*. 17 Haziran 2010 tarihinde www.bcr.puglia.it/bcr/InterregII/Atti/Pdf/xhaja.PDF adresinden erişildi.

Summary

Accessible and accurate information is a basic need for well being all over the world. Only people equipped with accurate training can handle this continuously increasing information need. These people are those whom nowadays are widely called "information professionals". Nowadays, only few countries do not offer a library and information science education (LIS) at a university level. Albania is one of these countries. This study aims to suggest an applicable academic-level LIS educational program approach for Albania.

Firstly national factors such as history, geography, economy, socio-cultural, education state, ICT approach are generally described. Albania is a country that has been occupied for centuries and its culture is mostly shaped by Euro-patterns.

Secondly, a detailed description of the library system in Albania was set forth. Libraries in Albania have a relatively young history. There is a National Library, plus more than 45 university libraries, 46 public libraries, about 35 special libraries in the country. There are more than 2000 school libraries, but only in few of them there exists a librarian.

There is no library education in an academic level in Albania. The country's first effort was to establish a school of librarianship started in 1963-1964 academic year within a high school. This program lasted only four years. In 1969 this responsibility was given to National Library of Albania (NLA). Since that time courses on librarianship are given in a 2 year school within the NLA and by library instructors, today educators. Main conditions to participate to the school is being graduated from any university department and working in any library.

In this study descriptive method was used. A survey questionnaire has been applied to 96 librarians from different types of libraries and 6 educators of NLA, all found in Tirana.

Results show that the current education is not enough and also a LIS education in a university level would be a better solution for the needs of the country. The collected data shows that courses/subjects like information sources and management, information center management, information services, professional ethics, databases and management, research, information organization, information retrieval, restoration and protection of information sources, internship, information literacy, information management, user needs, implication of information technologies in information centers, cultural heritage and digitalization are the most needed subjects by Albanian librarians.

An important part of the study consists of some lateral studies in LIS education core requirements. Suggestions from different organizational and individual studies were juxtaposed and mapped to extract an international core curriculum pattern. At the end, a list containing subjects such as information organization, management, research, information technologies, information sources, user needs, reference, collection development, information services, information retrieval and search, introduction to LIS, system analysis is obtained.

Since in an era where scientific and technological developments and changes can deeply affect education, a flexible and general approach that could meet professional developments and local characteristics of Albania was recommended. This approach was recommended in the light of data collected through questionnaires, besides some suggestions regarding educational programs applicable in LIS schools. This conceptual education model for LIS in Albania comprises of eight general topics such as information resources, information organization, information users and communication, research, theory and philosophy, systems and information technology, management and other disciplines including foreign language, history, literature, civilization, Albanology, sociology and the like.